

**GMINNY PROGRAM
PROFILAKTYKI
I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
ALKOHOLOWYCH,
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE I NARKOMANII
DLA GMINY LESZNO
na rok 2008**

ROZDZIAŁ 1.

**GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI
I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
ALKOHOLOWYCH DLA GMINY LESZNO
NA ROK 2008**

WSTĘP

Poważne szkody związane z piciem alkoholu występują u około 10–15% populacji między 15 a 18 rokiem życia, ale rozmiary realnych zagrożeń są znacznie wyższe. W ciągu ostatnich lat zwiększyła się ilość pijącej i upijającej się młodzieży, w szczególności dziewcząt. Z ogólnopolskich badań socjologicznych (przeprowadzonych w 1995 roku i powtórzonych w czerwcu 1999 roku) wynika, że 68% 15-letnich chłopców i 54% 15-letnich dziewcząt piło alkohol w ciągu ostatniego miesiąca. 58% 15-latków i 43% 15-latek w ciągu ostatniego roku upiło się. Zdaniem specjalistów, wczesna inicjacja alkoholowa jest jedną z przyczyn późniejszych problemów alkoholowych ludzi dorosłych.

Ogólnopolskie badania wskazują, że główną przyczyną zgonów i inwalidztwa wśród młodzieży w wieku 16–21 lat jest właśnie alkohol. Co 10 dziecko po wypiciu alkoholu uczestniczyło w bójce lub sprzeczce. 5% nastolatków doświadczyło wypadku lub uszkodzenia ciała. Co dwudziesta 15-latka po spożyciu alkoholu miała niechciane kontakty seksualne oraz kontakty seksualne bez antykoncepcji. Nie należą do rzadkości przypadki nieletnich będących w stanie nietrzeźwym, zabieranych z miejsc publicznych do domów bądź izb wytrzeźwień przez patrol policyjny.

Oprócz dramatycznych skutków picia są i mniej rzucające się w oczy, ale znacznie szerzej rozpowszechnione: ograniczenie aspiracji życiowych, zawężenie dążeń, kłopoty w nauce, nieprawidłowy rozwój nastolatka.

I. DIAGNOZA PROBLEMÓW

ROZMIARY ZJAWISKA, SZKODY I ZAGROŻENIA

1. Rozpowszechnienie picia – upijanie się

DZIECI I MŁODZIEŻ

Diagnoza przeprowadzona na terenie gminy Leszno.

Poniższa diagnoza została przeprowadzona i opracowana przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie.

W grudniu 2003 r. przeprowadzono diagnozę używania środków psychoaktywnych w środowisku młodzieży szkolnej na terenie gminy Leszno. W badaniu wzięło udział 417 osób. Byli to wszyscy uczniowie szkół podstawowych / 6 klasa/ i gimnazjalnych na terenie gminy Leszno. Badaniem objęto przede wszystkim osoby w wieku od 12 do 15 lat, ale w badaniu uczestniczyła również niewielka grupa szesnastolatków.

Celem zrealizowanego w grudniu 2003 roku badania ankietowego były:

1. Analiza spożycia środków psychoaktywnych
  - Alkohol
  - Papierosy
  - Narkotyki
2. Próba identyfikacji zjawisk wpływających na nasilenie spożycia

Picie alkoholu i palenie papierosów to zjawisko szeroko rozpowszechnione wśród badanej młodzieży, ich nasilenie wzrasta z wiekiem. Do wprowadzenia się w stan upojenia alkoholowego, co najmniej raz w życiu przyznaje się 35 % (145) badanych. Częściej niż co dziesiąty chłopiec 12 % i 2 % dziewcząt deklaruowało spożywanie alkoholu regularnie. Jest to grupa największego ryzyka. Rozmiary spożywania alkoholu związane są z oczekiwaniem pozytywnych skutków jego działania. Jednocześnie większość młodzieży postrzega alkohol jako środek łatwo dostępny.

DOROŚLI

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych (dane szacunkowe -PARPA)

		W Polsce 38,6 mln	W mieście, 100 tys. mieszk.	W mieście, 25 tys. mieszk.	W gminie, 10 tys. mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	Ok. 2% populacji	Ok. 800 tys.	Ok. 2.000 osób	Ok. 500 osób	Ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	Ok. 4% populacji	Ok. 1,5 mln	Ok. 4.000 osób	Ok. 1.000 osób	Ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach	Ok. 4% populacji	Ok. 1,5 mln	Ok. 4.000 osób	Ok. 1.000 osób	Ok. 400 osób

alkoholików					
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin i dzieci	Razem ok 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	Około 1.330 osób: dorosłych i dzieci	Około 530 osób: dorosłych i dzieci

Według badań Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w Polsce żyje około 600- 700 tys. osób uzależnionych od alkoholu. Stanowi to 2%-3% populacji. W placówkach leczenia odwykowego zarejestrowanych jest 8%-10% z nich. Opierając się na wskaźnikach ogólnopolskich można oszacować, że liczba dorosłych mieszkańców gminy Leszno przejawiających symptomy choroby alkoholowej (w różnych jej fazach) wynosi około 160 osób.

Picie alkoholu przez kobiety w ciąży

" Wyniki badania przeprowadzonego przez PBS na zlecenie PARPA w 2005 r. ¹

- Co trzecia kobieta (33%) w wieku prokreacyjnym (18-40 lat) piła alkohol w czasie ciąży.
- Najczęściej spożywały alkohol w czasie ciąży kobiety z wykształceniem średnim, najrzadziej z wykształceniem podstawowym.
- Najwięcej pijących w czasie ciąży kobiet jest w małych i średnich miastach – najmniej w dużych aglomeracjach i na wsiach.
- Spożywanie alkoholu w czasie ciąży zależy też od stosunku do wiary ciężarnej kobiety. Osoby wierzące i praktykujące w zdecydowanie mniejszym stopniu (12%) niż osoby niewierzące lub wierzące, ale niepraktykujące (31%) spożywały alkohol w czasie ciąży.
- Kobiety spożywające alkohol w czasie ciąży najczęściej piły głównie lżejsze alkohole: piwo (45%) lub wino (42%). Wódkę w czasie ciąży spożywało 8% kobiet.
- Zdecydowana większość kobiet ciężarnych (69%), nie była przez nikogo zachęcana do spożywania alkoholu.
- Wśród tych kobiet, które były zachęcane do spożywania alkoholu namawiającymi byli najczęściej znajomi (14%) lub ktoś z rodziny (8%). Zdarzało się, że namawiającym do picia był lekarz (2%).
- Niemal dwie trzecie kobiet w ciąży nie było ostrzeganych przez lekarzy przed negatywnymi konsekwencjami picia alkoholu w czasie ciąży.
- Wśród tych ostrzeganych przez lekarza najczęściej ostrzegane były kobiety z najmłodszego pokolenia 18-40 lat (26%) oraz mieszkanki wsi (25%). Najrzadziej mieszkanki małych miasteczek (tylko 10%).
- Zdecydowana większość badanych (88%) jest zdania, iż nawet niewielka ilość alkoholu wypitego przez kobietę w ciąży może mieć negatywny wpływ na zdrowie jej dziecka.

¹ Badanie przeprowadzono w Sopocie w czerwcu i lipcu 2005 na reprezentatywnej próbie 1038 Polaków

- Najczęściej zgadzają się z tym stwierdzeniem kobiety starsze (w wieku 60 lat i więcej – 91%) oraz abstynentki (93%). Stosunkowo rzadziej, są to osoby mieszkające w małych miastach (82%) i niewierzące (81%).
- **Kobiety, które w trakcie ciąży nie spożywały alkoholu, w większości (93%) uznają, że picie alkoholu w czasie ciąży jest szkodliwe dla dziecka, podczas gdy w grupie kobiet, w której zdarzało się spożywać alkohol, gdy były w ciąży, pogląd ten podziela niewiele ponad połowa (53%).**

Dzieci, których matki piły w okresie płodowym rodzą się z zespołem **FAS -Fetal Alcohol Syndrome** (alkoholowy zespół płodowy)

FAS jest zespołem umysłowych i fizycznych zaburzeń, które mogą wyrażać się jako opóźnienie umysłowe, dysfunkcja mózgu, anomalia rozwojowe, zaburzenia w uczeniu się i zaburzenia psychologiczne. FAS jest skutkiem działania alkoholu na płód w okresie prenatalnym. Alkohol powoduje więcej szkód w rozwijającym się płodzie niż inne substancje łącznie z marihuaną, heroiną i kokainą. Efekty mogą być groźne lub średnio nasilone i wyrażają się obniżeniem IQ, zaburzeniami uwagi i zdolności uczenia się, aż do wad serca, dysfunkcji mózgu i śmierci włącznie. Wiele dzieci doświadcza poważnych zaburzeń zachowania i funkcjonowania społecznego, które trwają całe życie.

Nietrzeźwi kierowcy

W Polsce po spożyciu alkoholu (dowolnej jego ilości) siada za kierownicą:

- około 0,2% kierowców – według kontroli trzeźwości
- około 21,7% kierowców według badań ankietowych opartych o autoprezentację
- około 41,5% kierowców według opisywanych badań.

Zachowania trzeźwościami kierowców / badania ankietowe/

Kierowcy całkowicie trzeźwi (%)	Ci, którym zdarza się prowadzić po symbolicznej ilości alkoholu (%)	Ci, dla których prowadzenie samochodu po każdej ilości alkoholu nie stanowi problemu (%)	RAZEM
58,5	29,5	12	100
LICZBY BEZWZGLĘDNE			
1.676	845	342	2.863

Badania wykazały, że nietrzeźwość za kierownicą jest zjawiskiem niezależnym od wieku kierowców. Sprzeczne to jest z popularną opinią, że to zwłaszcza młodym ludziom-kierowcom zdarza się jeździć po spożyciu alkoholu. Badania wykazały natomiast dużą zależność zachowań trzeźwościami kierowców od płci.

Z danych wynika, że postawę trzeźwościami zdecydowanie częściej wybierają kobiety niż mężczyźni. Ponad 1/4 kobiet kierowców wyklucza możliwość prowadzenia pojazdu po

spożyciu jakiegokolwiek ilości alkoholu i nie siada za kierownicą kiedy piła, a gdy ma jechać - nie pije.

2. Dysfunkcja rodziny

Jednym z poważnych urazów psychicznych w życiu dziecka jest uczestniczenie nieprzewidywalnych zachowaniach dorosłych związanych z alkoholem. Z badań ogólnopolskich wynika, iż ok. 40% dzieci uczestniczyło w traumatycznych przeżyciach związanych z picie alkoholu przez członków rodziny dziecka.

Problemy społeczne związane z ograniczeniem aktywności zawodowej mieszkańców gminy Leszno.

- Liczba osób zameldowanych na terenie gminy w wieku 18 – 65 lat (dane na dzień 30.09.2007r.) 5.682
- Stopa bezrobocia;
  - w kraju (w październiku 2007r.) 11,3 %
  - w województwie mazowieckim (we wrześniu 2007r.) 9,50 %
  - w gminie Leszno 4,80 %

Według informacji Powiatowego Urzędu Pracy dla Powiatu Warszawskiego Zachodniego w Bloniu, (stan na dzień 30.09.2007r.) liczba bezrobotnych zamieszkałych na terenie gminy wyniosła:

zarejestrowanych ogółem – 273 osób (na koniec II kwartału 2007r. – 314 osób)
w tym kobiet – 167 osób

w tym uprawnieni do zasiłku – 31 osób

Na terenie Powiatu Warszawskiego Zachodniego w dniu 30.09.2007r. zarejestrowanych ogółem było 2.372 bezrobotnych, w tym 1.218 kobiet oraz 320 osoby uprawnione do zasiłku. W porównaniu z II kwartałem 2007r. liczba bezrobotnych zmalała o 41 osób, tj. o 13,06%. Utrzymywanie się dość wysokiej stopy bezrobocia i jego strukturalny charakter stanowią jeden z głównych czynników ryzyka nasilenia się problemów alkoholowych, zaburzeń o charakterze niedostosowania społecznego. Brak zaspakajania potrzeb materialnych rodzin, sprzyja reakcjom frustracyjnym. Skutkiem tego jest powstawanie negatywnych mechanizmów redukcji napięć, w tym poprzez nadużywanie alkoholu, a dalszą konsekwencją mogą być zachowania agresywne i przemoc w rodzinach. Związane z tym osłabienie funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodziny naraża w sposób szczególny dzieci na poszukiwanie alternatywnych form aktywności, w tym destrukcyjnych związanych ze spożywaniem napojów alkoholowych i kontaktem z innymi substancjami psychoaktywnymi.

3. Dostępność alkoholu

3.1.Z ostatnich badań ogólnopolskich wynika, iż wskaźnik dostępności alkoholu wynosi ok. 70%.

Spżycie alkoholu w litrach na jednego mieszkańca (według GUS):

Lata	Spożycie w litrach na jednego mieszkańca			
	Wyroby spirytusowe (100% alkoholu)	Wino i miody pitne	Wino i miody pitne w przeliczeniu na 100% alkohol	Piwo w przeliczeniu na 100% alkohol
1992	3,5	7,6	0,91	38,6
1993	3,8	7,5	0,90	33,0
1994	3,8	6,9	0,83	36,4
1995	3,5	6,8	0,82	39,0
1996	2,9	10,3	1,24	42,8
1997	2,8	12,8	1,54	49,8
1998	2,4	13,7	1,64	54,1
1999	2,1	13,6	1,63	60,1
2000	2,0	12,0	1,44	66,9
2001	1,7	10,6	1,27	66,5
2002	1,7	11,2	1,34	70,7
2003	2,4	11,3	1,36	74,8
2004	2,5	10,6	1,27	82,0
2005	2,5	8,6	1,03	80,7

Wino i miody pitne zawierają 12% alkoholu; piwo zawiera 5.5% alkoholu

Srednie spżycie na 1 mieszkańca w litrach 100% alkoholu w Polsce: (wg GUS)

1995 - 6,47 litra
 1996 - 6,49 litra
 1997 - 7,08 litra
 1998 - 7,02 litra
 1999 - 7,04 litra
 2000 - 7,12 litra
 2001 - 6,63 litra
 2002 - 6,93 litra
 2003 - 7,86 litra
 2004 - 8,28 litra
 2005 - 7,97 litra

Dostępność napojów alkoholowych w gminie Leszno.

1. Liczba punktów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spżycia poza miejscem sprzedaży / bez piwa/

2002	2003	2004	2005	2006	2007
32	34	33	33	31	31

2. Limit punktów sprzedaży przyjęty uchwałą Rady Gminy

2002	2003	2004	2005	2006	2007
43 (w tym 8 poza miejscem sprzedaży)	43 (w tym 8 poza miejscem sprzedaży)	43 (w tym 8 poza miejscem sprzedaży)	53 (w tym 8 poza miejscem sprzedaży)	53 (w tym 8 poza miejscem sprzedaży)	53 (w tym 8 poza miejscem sprzedaży)

3. Nielimitowana sprzedaż piwa / ilość placówek handlowych/

2002	2003	2004	2005	2006	2007
33	34	32	33	32	31

4. Sprzedaż napojów zawierających od 4,5% do 18 % alkoholu /ilość punktów/

2002	2003	2004	2005	2006	2007
32	34	33	33	32	31

5. Napoje o zawartości powyżej 18% alkoholu / ilość punktów /

2002	2003	2004	2005	2006	2007
25	26	26	28	30	29

6. Ilość mieszkańców gminy Leszno przypadających na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych /z wyłączeniem piwa/.

rok	Liczba mieszkańców	Ilość punktów	ilość mieszkańców na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych
2002	7.854	32	245,4
2003	8.096	34	238,1
2004	8.306	33	251,6
2005	8.469	33	256,6
2006	8.621	31	278,1
2007	8.704	31	280,8

7. Punkty prowadzące sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży

2002	2003	2004	2005	2006	2007
10	11	10	7	7	9

Biorąc pod uwagę powyższe dane wskazać należy, że 280,8 mieszkańców gminy Leszno przypada na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych / z wyłączeniem piwa/. Analiza porównawcza wykazuje tendencję rosnącą, tzn. zwiększa się liczba mieszkańców przypadających na 1 punkt sprzedaży napojów alkoholowych (w roku 2006 liczba ta wynosiła 278,10).

4. Stan ładu i bezpieczeństwa na terenie gminy Leszno – zjawiska związane z problemami alkoholowymi ujawnione w 2007r. przez Policję

L.p.		2005	2006	2007
1.	ilość wykroczeń po spożyciu alkoholu – zakłócenie ładu i porządku publicznego	15	87	32
2.	wypadki drogowe i kolizje – sprawcy działający pod wpływem alkoholu	2	1	1
3.	nietrzeźwi kierujący pod wpływem alkoholu	100	154	111
4.	interwencje wobec osób nadużywających alkoholu, w tym domowe i w miejscach publicznych	163	165	196
5.	liczba osób zatrzymanych do wytrzeźwienia	8	9	5
6.	wdrożenie procedury Niebieskiej Karty	2	5	9
7.	spożywanie napojów alkoholowych wbrew zakazom	50	75	231
8.	sprzedaż napojów alkoholowych nieletnim	0	0	0
9.	pouczenie sprzedawców napojów alkoholowych	0	0	0
10.	pouczenie osób spożywających alkohol w miejscach publicznych	30	35	41
11.	zgony po spożyciu napojów alkoholowych	4	0	2
12.	popelnione przestępstwa pod wpływem alkoholu	0	154	102
13.	Liczba kobiet w ciąży po spożyciu alkoholu zatrzymanych, ewentualnie w trakcie interwencji Policji stwierdzenie upojenia alkoholowego	Brak danych	Brak danych	2

5. Działania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na rzecz rodzin z problemem alkoholowym

Istniejący na terenie Gminy Leszno Ośrodek Pomocy Społecznej jest jednostką organizacyjną, która swoje usługi świadczy dla wszystkich mieszkańców gminy, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji życiowej.

OPS w Lesznie w 2007 przyznał pomoc osobom z tytułu:

	2006	2007
Ochrony macierzyństwa	15 rodzinom;	2 rodziny, 1 osoba w rodzinie
Niepełnosprawności	59 rodzinom;	31 rodzin, 50 osób w rodzinie
Długotrwałej lub ciężkiej choroby	6 rodzinom;	13 rodzin, 29 osób w rodzinie
Bezradności w sprawach opiekuńczo-	51 rodzinom;	21 rodzin, 86 osób w rodzinie

wychowawczych		
Alkoholizmu	16 rodzinom	8 rodzin, 12 osób w rodzinie
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1 rodzinie;	2 osoby, 6 osób w rodzinie
Przemocy w rodzinie	17 rodzinom;	9 rodzin, 15 osób w rodzinie
Dożywianie dzieci w szkołach	93 uczniów	27 rodzin, 86 osób w rodzinie
Dożywianie dorosłych	26 osoby.	28 rodzin, 70 osób w rodzinie
Ilość osób uzależnionych kierowanych przez OPS do Poradni Uzależnień w Warszawie na ul. Czumy	-----	4 osoby

OPS został powiadomiony przez tut. Komisariat Policji o nadużyciu alkoholu przez ciężarną kobietę, mieszkankę Zaborowa. Po przeprowadzeniu wywiadu okazało się, że kobieta ta, wyprowadziła się z terenu naszej gminy.

6. Do najważniejszych polskich problemów alkoholowych można zaliczyć/ dane PARPA/:

- Samoniszczenie osób uzależnionych od alkoholu**
Jest to około 700-800 tys. osób, czyli około 2% całej populacji.
- Uszkodzenia zdrowia u dorosłych osób nadmiernie pijących**
Znaczna część pacjentów leczących się w placówkach podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej z powodu zaburzeń układu trawiennego, krążenia, neurologicznego, chorób płuc, nowotworów, urazów itd., nadużywa alkoholu – szacuje się, że dotyczy to ok. 2,5-3 mln osób. Stanowi to bardzo poważne obciążenie ekonomiczne dla polskiego systemu ochrony zdrowia, ponieważ leczenie tych pacjentów trwa dłużej i jest mniej efektywne.
- Uszkodzenia rozwoju psychofizycznego pijącej młodzieży**
Zdaniem ekspertów poważne szkody związane z pićm alkoholu przez dzieci i młodzież występują u około 10-15% populacji w wieku między 15 a 18 rokiem życia, ale rozmiary realnych zagrożeń są znacznie wyższe. Dynamika wzrostu spożycia napojów alkoholowych pokazuje, że wzrost spożycia w populacji od 15 do 19 roku życia jest istotnym źródłem wysokich zysków przemysłu piwnego.
- Szkody występujące u członków rodzin z problemem alkoholowym**
Występują one u około 3-4 mln osób (dorosłych i dzieci) i obejmują przede wszystkim schorzenia psychosomatyczne i zaburzenia emocjonalne spowodowane chronicznym stresem i przemocą oraz demoralizację, ubóstwo i obniżenie szans osiągnięcia kariery zawodowej.
- Alkoholowa dezorganizacja środowiska pracy i bezrobotnych**
Szkody związane z pićm alkoholu w miejscu pracy obejmują przede wszystkim absencję, wypadki i obniżanie wydajności pracy. Obserwuje się natomiast coraz większą alkoholową patologizację populacji bezrobotnych, co poważnie ogranicza szanse na skuteczną pomoc w przezwyciężaniu bezrobocia i nędzy.
- Naruszenia prawa i porządku przez osoby nietrzeźwe**
Do najważniejszych problemów należą tu przede wszystkim:
  - o wpływ nietrzeźwości na popelnianie przestępstw (w 2001 roku 32,9% sprawców podejrzanych o dokonanie przestępstw było pod wpływem alkoholu),

- o przemoc w rodzinach alkoholowych i nietrzeźwość w miejscach publicznych (w 2001 roku 81% sprawców przemocy to osoby będące pod wpływem alkoholu; 243 tys. osób przebywało w izbach wytrzeźwień).

g. Naruszenia prawa związane z handlem napojami alkoholowymi

Najważniejsze zjawiska problemowe to:

- o nielegalny import, produkcja i sprzedaż napojów alkoholowych (wielkość tego zjawiska szacuje się na około 30% legalnego obrotu wyrobami spirytusowymi i winnymi),
- o sprzedaż alkoholu osobom nieletnim i nietrzeźwym.

Oszacowanie ekonomicznego aspektu polskich problemów alkoholowych, czyli wysokości strat związanych z obecnością alkoholu w naszym życiu, jest trudnym zadaniem. Zdaniem międzynarodowych ekspertów straty ekonomiczne związane z nadużywaniem alkoholu szacuje się w krajach Europy Zachodniej i w USA na poziomie 3–5% produktu krajowego brutto. Produkt krajowy brutto w Polsce w roku 2001, według Głównego Urzędu Statystycznego, wyniósł 721,6 mld zł. Oznacza to iż koszty ekonomiczne (koszty leczenia, wypadków drogowych, zaangażowania wymiaru sprawiedliwości, systemu opieki społecznej i ubezpieczeń; przedwczesna umieralność)

PODSUMOWANIE

- Z przeprowadzonych badań wynika, iż młodzież przechodząc do Gimnazjum pije coraz więcej i coraz częściej.
- Niepokojące jest to, że młodzież coraz częściej łączy używanie alkoholu i narkotyków.
- Z badań wynika, że młodzież nie ma problemów z zakupem alkoholu.

W związku z powyższym należałoby w realizacji programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych mocno zaakcentować podjęcie działań na rzecz dzieci i młodzieży, ograniczające sięgania po alkohol i narkotyki. Działania te powinny być intensywne w Gimnazjach.

Cele szkolnych programów profilaktyki powinny koncentrować się na następujących zagadnieniach;

- Praca z młodzieżą, która nie przeszła jeszcze inicjacji alkoholowej i papierosowej
- Warsztaty rozwijające umiejętności interpersonalne- dla młodzieży
- Warsztaty umiejętności wychowawczych dla rodziców/ współpraca z rodzicami wydaje się tu bardzo ważna za względu na to, że dla intensywności picia dziewcząt ma znaczenie wymiar wsparcia ze strony rodziców, a dla chłopców wymiaru związane z kontrolą rodzicielską.
- Rozwijanie postaw prozdrowotnych
- Promowanie pozytywnych wzorów osobowości

Ograniczenie dostępności legalnych środków psychoaktywnych- szkolenia dla sprzedawców alkoholu i papierosów.

Należy też podjąć działania ograniczające przemoc i wspierające ofiary przemocy.

Niemniej ważny jest też aspekt niesienia pomocy rodzinom, w których występuje alkoholizm. I takie priorytety będą realizowane w tegorocznym programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.